SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 24. marca 2011*

V zadevi T-377/06,

Comap SA s sedežem v Parizu (Francija), ki sta ga sprva zastopala A. Wachsmann in C. Pommiès, nato A. Wachsmann in D. Nourissier ter nazadnje A. Wachsmann in S. de Guigné, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata A. Nijenhuis in V. Bottka, zastopnika, skupaj z N. Coutrelis, odvetnico,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev delne ničnosti Odločbe Komisije C(2006) 4180 z dne 20. septembra 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53

* Jezik postopka: francoščina.

Sporazuma EGP (Zadeva št. COMP/F-1/38.121 – Pribor (fitingi)) in zaradi predloga za zmanjšanje globe, ki je bila naložena tožeči stranki v tej odločbi,

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi M. E. Martins Ribeiro, predsednica, N. Wahl (poročevalec) in A. Dittrich, sodnika,

sodna tajnica: T. Weiler, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. februarja 2010

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje in izpodbijana odločba

1 Komisija Evropskih skupnosti je z odločbo C(2006) 4180 z dne 20. septembra 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva št. COMP/F-1/38.121 – Pribor (fitingi)) (povzetek v UL 2007, L 283, str. 63,

v nadaljevanju: izpodbijana odločba) ugotovila, da je več podjetij kršilo člen 81(1) ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) s tem, da so v različnih obdobjih med 31. decembrom 1988 in 1. aprilom 2004 sodelovala pri enotni, zapleteni in trajajoči kršitvi skupnostnih pravil o konkurenci v obliki protikonkurenčnih sporazumov in usklajenih ravnanj na trgu pribora (fitingov) iz bakra in bakrenih zlitin na območju EGP. Kršitev je obsegala določanje cen, cenikov, popustov in povračil, vzpostavitev mehanizmov koordinacije zvišanja cen, razdelitev nacionalnih trgov in kupcev, izmenjavo drugih poslovnih informacij ter sodelovanje na rednih sestankih in druge stike za lažje izvajanje kršitve.

2 Tožeča stranka, podjetje Comap SA, ki je proizvajalka bakrenega pribora (fitingov), in njena matična družba v času dejanskega stanja, holding Legris Industries SA, spadata med naslovnike izpodbijane odločbe.

3 Družba Mueller Industrie Inc., tudi proizvajalka bakrenega pribora (fitingov), je 9. januarja 2001 obvestila Komisijo o obstoju kartela v industriji pribora (fitingov) in v drugih sorodnih industrijah na trgu bakrenih cevi ter izrazila željo po sodelovanju s Komisijo na podlagi Obvestila Komisije o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov (UL 1996, C 207, str. 4, v nadaljevanju: Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996) (točka 114 obrazložitve izpodbijane odločbe).

4 Komisija je 22. in 23. marca 2001 v okviru preiskave v zvezi z bakrenimi cevmi in priborom (fitingi) na podlagi člena 14(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, 13, str. 204), izvedla nenapovedane preglede prostorov več podjetij (točka 119 obrazložitve izpodbijane odločbe).

5 Po teh uvodnih pregledih je Komisija aprila 2001 postopek o bakrenih ceveh razdelila na tri ločene postopke, in sicer na zadevo št. COMP/E-1/38.069 (Bakrene cevi za vodovodne in plinske instalacije), zadevo št. COMP/F-1/38.121 (Pribor (fitingi)) in zadevo št. COMP/E-1/38.240 (Industrijske cevi) (točka 120 obrazložitve izpodbijane odločbe).

6 Komisija je 24. in 25. aprila 2001 izvedla dodatne nenapovedane preglede v prostorih družbe Delta plc, ki je na čelu skupine mednarodnega načrtovanja in v svojem oddelku „Inženirstvo" združuje več proizvajalcev pribora (fitingov). Ti pregledi so se nanašali samo na pribor (fitinge) (točka 121 obrazložitve izpodbijane odločbe).

7 Komisija je od februarja/marca 2002 v skladu s členom 11 Uredbe št. 17 ter členom 18 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL 2003, L 1, str. 1) na zadevne stranke naslovila več zahtev po informacijah (točka 122 obrazložitve izpodbijane odločbe).

8 Skupina IMI plc je septembra 2003 vložila prošnjo za ugodno obravnavo na podlagi Obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. Tej prošnji sta sledili prošnji skupine Delta (marca 2004) in podjetja FRA.BO SpA (julija 2004). Zadnjo prošnjo za ugodno obravnavo je maja 2005 vložilo podjetje Advanced Fluid Connections plc (točke od 115 do 118 obrazložitve izpodbijane odločbe)

9 Komisija je 22. septembra 2005 v okviru zadeve št. COMP/F-1/38.121 (Pribor (fitingi)) uvedla postopek zaradi kršitve in sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki je bilo vročeno tožeči stranki (točki 123 in 124 obrazložitve izpodbijane odločbe).

10 Komisija je 20. septembra 2006 sprejela izpodbijano odločbo.

11 Komisija je v členu 1 izpodbijane odločbe ugotovila, da je tožeča stranka med 31. januarjem 1991 in 1. aprilom 2004 kršila določbe člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP.

12 Za to kršitev je Komisija v členu 2(g) izpodbijane odločbe družbi Legris Industries naložila globo 46,8 milijona EUR, pri čemer je bila tožeča stranka solidarno odgovorna za plačilo 18,56 milijona EUR.

13 Da bi Komisija določila znesek globe za vsako družbo, je v izpodbijani odločbi uporabila metodologijo iz Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) [PJ] (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice iz leta 1998).

14 Najprej je Komisija pri določanju izhodiščnega zneska globe, ki se določi na podlagi teže kršitve, kršitev zaradi njene narave in geografskega obsega opredelila kot zelo resno (točka 755 obrazložitve izpodbijane odločbe).

15 Ker je Komisija nato menila, da se zadevna podjetja med seboj precej razlikujejo, jih je obravnavala različno, in sicer glede na njihov relativni pomen na zadevnem trgu, določen z njihovimi tržnimi deleži. Na tej podlagi je zadevna podjetja razvrstila v šest kategorij (točka 758 obrazložitve izpodbijane odločbe).

16 Tožeča stranka je bila uvrščena v četrto kategorijo, za katero je izhodiščni znesek globe znašal 14,25 milijona EUR (točka 765 obrazložitve izpodbijane odločbe).

17 Zaradi trajanja udeležbe tožeče stranke pri kršitvi (trinajst let in dva meseca) je nato Komisija povečala globo za 130 % (točka 775 obrazložitve izpodbijane odločbe), tako da je bil osnovni znesek globe 32,7 milijona EUR (točka 777 obrazložitve izpodbijane odločbe).

18 V nadaljevanju je Komisija menila, da je treba nadaljevanje sodelovanja pri kršitvi po izvedenih pregledih šteti za obteževalno okoliščino, ki upravičuje 60-odstotno povečanje osnovnega zneska globe, ki je bila naložena tožeči stranki (točka 785 obrazložitve izpodbijane odločbe).

19 Komisija je z uporabo 10-odstotne mejne vrednosti naloženih glob na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 zmanjšala globo, ki jo je naložila tožeči stranki, na 18,56 milijona EUR.

Postopek in predlogi strank

20 Tožeča stranka je 14. decembra 2006 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

21 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Splošno sodišče (osmi senat) odločilo, da začne ustni postopek in v okviru ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika Splošnega sodišča tožečo stranko in Komisijo pozvalo, naj pisno odgovorita na nekatera vprašanja, kar sta storili 19. novembra 2009 in 26. novembra 2009.

22 Stranki sta na obravnavi 4. februarja 2010 ustno podali stališča in odgovore na vprašanja Splošnega sodišča.

23 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– izpodbijano odločbo v delu, v katerem jo je Komisija obsodila za obdobje, ki ni zajeto v obdobju od decembra 1997 do marca 2001, razglasi za nično;

– člena 1 in 2 izpodbijane odločbe spremeni, tako da zmanjša globo, ki ji je bila naložena;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

24 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

25 Na obravnavi je tožeča stranka na podlagi vprašanja Splošnega sodišča navedla, da ne prereka sodelovanja pri kartelu za obdobje od 1995 do 1997.

Pravo

26 Tožeča stranka navaja dva sklopa tožbenih razlogov, in sicer tožbene razloge v zvezi s trajanjem njenega sodelovanja pri kršitvi na eni strani in tožbene razloge glede izračuna globe na drugi strani.

Trajanje sodelovanja tožeče stranke pri kršitvi

Trditve strank

27 Tožeča stranka prereka sodelovanje pri kartelu v obdobju po preiskavah Komisije na kraju samem, do katerih je prišlo marca 2001. Prav tako trdi, da je bila zatrjevana kršitev prekinjena od septembra 1992 do decembra 1994 (27 mesecev) in da so zato dejstva pred decembrom 1994 zastarala.

– Obdobje po marcu 2001

28 Tožeča stranka je po tem, ko je opozorila na sodno prakso v zvezi z dokaznim bremenom in zahtevanimi dokaznimi standardi, navedla, da Komisija glede domnevnega nadaljevanja kršitve po opravljenih pregledih, ki jih je izvedla pri nekaterih konkurentih marca 2001, nasprotuje sama sebi. V zvezi s tem se sklicuje na točko 590 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je Komisija potrdila, da je po marcu 2001 (in najmanj do junija 2003) za kartel „nastopilo obdobje zmanjšane intenzivnosti in omejenih stikov“, medtem ko v točki 600 obrazložitve izpodbijane odločbe potrjuje, da do aprila 2004 „udeleženci niso vzpostavili novega sistema ali nove oblike koordinacije“, tako da po aprilu 2001 v izpodbijani odločbi ni nobenega sklicevanja na European Fittings Manufacturers Association (EFMA, Evropsko združenje proizvajalcev pribora (fitingov)) kot na „središče“, okoli katerega naj bi se organizirala protikonkurenčna ravnanja, ki jih navaja Komisija.

29 Tožeča stranka trdi, da so se vsi stiki med zadevnimi konkurenti v tem obdobju odvijali na dvostranski ravni, razen tistih, do katerih je prišlo med sestanki odbora za logistiko združenja Fédération Française des Négociants en Appareils Sanitaires, Chauffage-Climatisation et Canalisations (FNAS), ki so bili povsem legitimni in slučajni ter so zadevali geografska območja brez povezave z vseevropskimi dogovori v preteklem obdobju. Prav tako naj bi te stike organizirali posamezniki, ki niso sodelovali v preteklem obdobju, njihov obstoj pa naj bi temeljil zgolj na domnevnih dokazih, ki jih je predložilo podjetje FRA.BO, ter na uradnih zapisnikih sestankov, ki jih je organiziralo in jim predsedovalo združenje FNAS.

30 V izpodbijani odločbi naj bi Komisija namreč ločevala tri sklope dejanj, in sicer dvostranske stike s podjetjem FRA.BO, dejanja v sklopu sejma v Essnu (Nemčija) in sestanke odbora za logistiko združenja FNAS, med katerimi po mnenju tožeče stranke ni nobene kontinuitete.

31 V zvezi z dvostranskimi stiki s podjetjem FRA.BO tožeča stranka najprej trdi, da so navedbe v prošnji za ugodno obravnavo, ki jo je predložilo podjetjae FRA.BO, neutemeljene. Bile naj bi nejasne in/ali naj se ne bi opirale na resnično stanje, kot ga navaja tožeča stranka in je razvidno iz dokumentov, ki jih je predložila v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, in iz stališč z dne 20. februarja in 15. marca 2006.

32 V nadaljevanju tožeča stranka poudarja, prvič, da so ti dvostranski stiki ob upoštevanju pravil na področju industrijske in trgovinske dejavnosti legitimni. V zvezi s tem se sklicuje na navzkrižne dobave, s katerimi so bili upravičeni taki stiki, in na podrobne statistične podatke v zvezi z njimi za obdobje od 2001 do 2005, ki jih je omenila v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

33 Drugič, do stikov s podjetjem FRA.BO naj bi prišlo tudi zaradi morebitnega industrijskega sodelovanja, saj je podjetje FRA.BO želelo prodajati del njenih presežkov na področju bakrenega pribora (fitingov) in plinskih omaric njene tovarne Meteor z območja Lyona (Francija), kar je privedlo do več telefonskih in neposrednih stikov.

34 Tretjič, do ponavljajočih stikov naj bi prišlo tudi zaradi želje podjetja FRA.BO, da bi na evropski trg poslalo novo vrsto pribora (fitinga), in sicer „kombinirani pribor (fiting) voda-plin“. Čeprav naj bi bila ta vrsta pribora (fitinga) že homologiran v Italiji, Evropski odbor za standardizacijo (CEN) zaradi varnosti ni odobril razširitve te homologacije na „vso Evropo“. Zato naj bi podjetje FRA.BO navezalo stike s konkurenti, da bi poskušali ustvariti skupen spis v podporo tej vrsti pribora (fitinga) in lobirati v Bruslju (Belgija). Čeprav s temi prizadevanji ni uspelo, je vseeno nadaljevalo stike. Stika z dne 4. in 5. junija 2003 med P. (podjetje FRA.BO) in Le. (član osebja tožeče stranke) naj bi bilo treba obravnavati v tem smislu.

35 Nazadnje, navedb podjetja FRA.BO, kot jih navaja Komisija, naj ne bi bilo mogoče podpreti. V zvezi s tem, prvič, tožeča stranka prereka trditev podjetja FRA.BO, da naj bi ga tožeča stranka med telefonskim pogovorom med Le. in P. 5. februarja 2004 vnaprej obvestila o svojih odločitvah na področju cen za leto 2004, kar zadeva Francijo in Španijo ter njeno grško hčerinsko podjetje. Tožeča stranka poudarja, da je njeno hčerinsko podjetje dvig svojih cen napovedalo 12. januarja 2004 in je tako bila ta napoved v času tega telefonskega pogovora že javna. V Franciji naj bi leta 2004 prišlo do 14-odstotnega dviga cen bakrenega pribora (fitingov), in ne 8-odstotnega, kot trdi podjetje FRA.BO. Poleg tega naj bi v nasprotju s trditvijo podjetja FRA.BO, v skladu s katero naj bi tožeča stranka navedla, da nima namena oznaniti dviga cen v Španiji, leta 2004 prišlo do 2,5-odstotnega dviga.

36 Drugič, tožeča stranka trdi, da je Komisija v točki 514 obrazložitve izpodbijane odločbe uporabila zelo ohlapne dokaze iz navedb podjetja FRA.BO, v katerih to omenja „sestanke na industrijskih sejmih in letališčih“. Ugovarja, da podjetje FRA.BO ne podaja nobenih konkretnih primerov protikonkurenčnih izmenjav informacij. Edino srečanje predstavnikov podjetja FRA.BO in tožeče stranke naj bi se zgodilo na sejmu v Padovi (Italija) aprila 2003, med katerim naj stanje na italijanskem trgu ne bi bilo omenjeno drugače kot v splošnem smislu. Tožeča stranka meni, da Komisija tem trditvam podjetja FRA.BO zaradi njihove nepodprtosti in ohlapnosti ne bi smela priznati dokazne narave in jih uporabiti kot dopustne dokaze proti njej.

37 V zvezi s sejmom v Essnu tožeča stranka trdi, da s srečanji, do katerih je prišlo slučajno, Komisija utemeljuje stik, ki naj bi se zgodil med K. (član osebja tožeče stranke) in H. (IBP Ltd) na tem sejmu 18. marca 2004, da bi dokazala nadaljevanje kršitve po letu 2001 in njen geografski obseg. Tožeča stranka trdi, da je šlo za srečanje, ki ni bilo protikonkurenčno in se ne bi smelo povezovati z dogodki pred marcem 2001, ter da

je v obdobju, ko je prišlo do tega srečanja, vestno izpolnjevala svoje naloge v okviru konkurenčnega prava.

38 Tožeča stranka opozarja, da naj bi na podlagi izjave podjetja IBP K. od H. zahteval podatek o razvoju cenovne politike podjetja IBP v Nemčiji. Po navedbah tožeče stranke bi bilo treba to razpravo v resnici razumeti v konkurenčnem smislu, ker je od svojih strank slišala govorice o prihodnjem dvigu cen podjetja IBP. Dodaja, da je H. na vprašanje K. podal zelo ohlapen odgovor, ne da bi kakor koli razkril odstotek dviga ali datum objave, čeprav je bil ta zelo blizu. V zvezi s tem tožeča stranka pojasnjuje, da je bil novi cenik podjetja IBP objavljen le deset dni po tem pogovoru. Poleg tega naj ne bi prišlo do nobene dvostranske izmenjave informacij med H. in K. Z izjavo podjetja IBP naj nikakor ne bi bilo dokazano, da je K. kakšno informacijo posredoval H.

39 Tožeča stranka poudarja, da je to srečanje na sejmu v Essnu dvostranski in priložnostni stik, ki ni bil protikonkurenčen. Ker naj nekaj dvostranskih stikov v na splošno konkurenčnem kontekstu ne bi zadostovalo, da bi bilo nadaljevanje kartela pravno zadostno dokazano, Komisija naključnega srečanja v Essnu ne bi smela vključiti v svoj spis. Po mnenju tožeče stranke ni ničesar, kar bi kazalo na voljo za usklajevanje ravnanj na zadevnem trgu med njo in podjetjem IBP ter na soglasje volj glede določenega ravnanja na nemškem trgu marca 2004. Poleg tega tožeča stranka poudarja, da razen izjav nekega podjetja, ki jih je podalo v okviru prošnje za ugodno obravnavo in ki imajo le slabo dokazno vrednost, noben drug element v spisu Komisije ne podaja niti najmanjšega dokaza o kršitvi konkurenčnih pravil na nemškem trgu marca 2004.

40 Tožeča stranka meni tudi, da pogovor, ki je omenjen v izjavi podjetja IBP, ni v neposredni zvezi s kartelom, ki ga je obsodila Komisija. Meni, da po preiskavah, ki jih

je izvedla Komisija na kraju samem marca 2001, ni prišlo do nikakršne protikonkurenčne izmenjave informacij. Tako naj bi bilo dokazovanje „povezave med bistvom [izpodbijane] odločbe in kratkim sestankom, do katerega je prišlo na sejmu“, nerealno. Ta sestanek naj se ni bi v ničemer nanašal na združenje EFMA in strukturo cen v Evropi, zgodil pa naj bi se med dvema osebama, za kateri se ne domneva, da sta sodelovali pri predhodnih spornih ravnanjih. Poleg tega naj bi od prenehanja teh praks, do katerega je prišlo po preiskavah Komisije, pretekla več kot tri leta. Tožeča stranka trdi, da je Komisija napačno uporabila pravo, ko je tako majhen dogodek povezala s predhodno kršitvijo.

41 Tožeča stranka prav tako navaja, da je njen generalni direktor B., 16. marca 2004 združenju FNAS poslal dopis, s katerim se je distanciral od „odklonskih debat“, do katerih je prišlo med sestankom 20. januarja 2004 in med telefonsko konferenco odbora za logistiko združenja FNAS 16. februarja 2004. To distanciranje naj bi dokazalo neobstoj vsakršnega namena za sodelovanje pri protikonkurenčni izmenjavi informacij.

42 V zvezi z odborom za logistiko združenja FNAS tožeča stranka Komisiji očita, da je napačno uporabila pravo, napačno ugotovila dejansko stanje in storila napako pri presoji, ko je menila, da so bili sestanki odbora za logistiko združenja FNAS, navedeni v točkah od 522 do 526 obrazložitve izpodbijane odločbe, protikonkurenčni, zaradi česar bi jih bilo mogoče povezati z ravnanji, ki so se zgodila, preden je Komisija izvedla preglede na kraju samem marca 2001. V zvezi s tem navaja, da je bila vsebina teh sestankov povsem drugačna od konteksta domnevnega „vseevropskega kartela“, organiziranega na sestankih združenja EFMA, ki predstavlja bistvo izpodbijane odločbe. Podredno tožeča stranka ugotavlja, da izpodbijana odločba glede razlogov nasprotuje sama sebi, ker Komisija v njej ni ugotovila odgovornosti združenja FNAS in njenih članov (trgovcev na debelo), med katerimi jih je več imelo sedež v odboru za logistiko, hkrati pa je ugotovila njeno odgovornost. Tožeča stranka pojasnjuje, da je združenje FNAS organiziralo sestanke in je glede njih pripravljalo zapisnike. Ker združenje FNAS kot forum udeležencev domnevnega kartela ni bilo obsojeno, po

mnenju tožeče stranke to izključuje vsak dokaz, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da je prišlo do domnevne kršitve.

43 Po opredelitvi namena in organizacije združenja FNAS tožeča stranka najprej pojasnjuje, da so v nasprotju z dogodki pred izvedbo preiskav marca 2001 sestanki odbora za logistiko združenja FNAS potekali povsem pregledno, kar ni v skladu z ugotovitvijo Komisije v točki 548 obrazložitve izpodbijane odločbe, da naj bi bilo običajno, da se dejavnosti kartela, kakršen je zadevni kartel, odvijajo skrivoma, da so sestanki tajni in o njih obstajajo le minimalni zapisi.

44 V nadaljevanju tožeča stranka prereka utemeljitev Komisije, da se je vsebina sestankov odbora za logistiko združenja FNAS nanašala na območje Evrope. Iz nobenega zapisnika teh sestankov naj ne bi bilo razvidno, da bi se na njih obravnavalo kaj drugega kot preučitev vprašanja pakiranja bakrenega pribora (fitingov) v Franciji. Po njenem mnenju je bila vsaka morebitna omemba stanja v drugih državah navedena zgolj kot primer in njen namen ni bil uvedba sprememb pakiranja pribora (fitingov) v teh drugih državah.

45 V zvezi z zadevnimi sestanki tožeča stranka pojasnjuje, da je iz zapisnika prvega sestanka odbora za logistiko združenja FNAS z dne 25. junija 2003 razvidno, da so tako trgovci na debelo kot proizvajalci izrazili skrb glede zmanjšanja trga ter da so trgovci na debelo od proizvajalcev zahtevali, naj prilagodijo pakiranje zaradi povečanja konkurenčnosti na drugih distribucijskih omrežjih, kot je prodaja na daljavo. V odgovor na to naj bi proizvajalci izrazili skrb glede učinka novega načina pakiranja na njihove stroške. Razprave, do katerih je prišlo v zvezi s tem, naj ne bi nikoli bile protikonkurenčne.

46 Enako naj bi veljalo za drugi sestanek z dne 15. oktobra 2003.

47 Vsebina tretjega sestanka z dne 3. novembra 2003 naj bi bila v bistvu pogajanje med francoskimi trgovci na debelo in proizvajalci glede seznama proizvodov, za katere bi bilo treba spremeniti način pakiranja. V nasprotju z navedbami podjetja Oystertec plc, ki jih je uporabila Komisija, po mnenju tožeče stranke proizvajalci v nobenem primeru niso nameravali organizirati nobenega skupnega določanja cen bakrenega pribora (fitingov) na območju Evropske Unije.

48 V zvezi s sestankom z dne 20. januarja 2004 in telefonsko konferenco z dne 16. februarja 2004 tožeča stranka poudarja njen odločen odziv na dva „odklona“ La. (predstavnik tožeče stranke v odboru za logistiko združenja FNAS), pri čemer se je prvi zgodil na sestanku 20. januarja 2004, ko je omenil „13-odstotno povečanje (namesto sprva predvidenega 10-odstotnega)“, drugi pa, kot je razvidno iz zapisnika telefonske konference z dne 16. februarja 2004, glede poziva k 5-odstotnem zvišanju cen dobaviteljev aprila 2004. Tožeča stranka se je distancirala od teh izmenjav informacij, najprej med srečanjem s predsednikom združenja FNAS 3. marca 2004 in nato v dopisu, ki ga je naslovila na združenje FNAS. Po mnenju tožeče stranke ta dopis v skladu s sodno prakso pomeni javno distanciranje. Poleg tega naj v nasprotju z navedbami Komisije izrazi v tem dopisu ne bi bili ohlapni, sam dopis pa naj bi bil hitro posredovan vsem članom združenja FNAS.

49 V repliki tožeča stranka izraža dvom o nekaterih datumih v časovni tabeli, ki jo je pripravila Komisija v okviru svoje obrambe, ker je po njenem mnenju ne zadevajo in se jih ne bi smelo upoštevati.

– Obdobje od 1992 do 1994

50 Tožeča stranka trdi, da za obdobje, ki je trajalo vsaj od 10. septembra 1992 do 13. decembra 1994, to je 27 mesecev, ne obstaja noben dokaz o njenih protikonkurenčnih ravnanjih. Zaradi te 27-mesečne prekinitve bi zato morale nastopiti pravne posledice zastaranja.

51 Tožeča stranka v zvezi s telefaksom z dne 14. junija 1993, ki je vseboval njen cenik za obdobje od 1. julija 1993, ki je naveden v točki 218 obrazložitve izpodbijane odločbe, trdi, da ni nobenega dokaza za to, da je podjetje IMI prejelo ta seznam, preden je bil posredovan njenim strankam. Ta cenik naj bi bil natisnjen že pred tem datumom, poleg tega pa naj bi bil tudi že posredovan strankam, preden se je začel uporabljati.

52 Tožeča stranka opozarja tudi na to, da je v tem obdobju prišlo do štirih zasedanj združenja EFMA, ne da bi Komisija domnevala, da je na teh uradnih srečanjih prišlo do protikonkurenčnih sestankov ali sestankov „Super EFMA“.

53 Poleg tega je po mnenju tožeče stranke iz izpodbijane odločbe razvidno, da je v tem obdobju na trgu delovala kot avtonomen konkurent, ne da bi kakor koli sledila nameram o morebitnem usklajevanju z drugimi konkurenti. Ob sklicevanju na točke od 71 do 77 sodbe Splošnega sodišča z dne 14. oktobra 2004 v zadevi Bayerische Hypo- und Vereinsbank proti Komisiji (T-56/02, ZOdl., str. II-3495) tožeča stranka trdi, da se ugotovitev v navedeni zadevi lahko uporabi v tej zadevi za zadevno obdobje. V podporo tej trditvi navaja, da telefaks, ki ga je družba Mueller Industries 12. maja 1992 poslala podjetju Viega GmbH & Co. KG in ki ga Komisija navaja v točki 217 obrazložitve izpodbijane odločbe, sporočilo P. (podjetje IMI Italia), ki je navedeno v točki 221 obrazložitve te odločbe, in telefaks grškega distributerja podjetja IMI z dne

6. septembra 1994, ki je naveden v točki 229 obrazložitve te odločbe, dokazujejo njeno konkurenčno in avtonomno delovanje.

54 Ker naj se tožeči stranki za obdobje od 10. septembra 1992 do 13. decembra 1994 ne bi smelo pripisati nobenega protikonkurenčnega ravnanja, ta Komisiji očita, da ni spoštovala pravil na področju prekinitve kršitve in zastaranja. V zvezi s tem se sklicuje na sodno prakso, na podlagi katere mora Komisija za ugotovitev, da se je domnevna kršitev nadaljevala, navesti „dokaze o dejstvih, ki so si časovno dovolj blizu“. Obdobje 27 mesecev, ki je preteklo med dvema sestankoma, naj ne bi bilo „dovolj kratko“ v smislu sodbe Splošnega sodišča z dne 7. julija 1994 v zadevi Dunlop Slazenger proti Komisiji (T-43/92, Recueil, str. II-441). Zaradi prekinitve domnevane kršitve bi morala Komisija ugotoviti vsaj to, da je od konca prvega obdobja, in sicer od 10. septembra 1992, do začetka preiskave Komisije leta 2001, do katere je prišlo po tem, ko je družba Mueller Industries 9. januarja 2001 vložila prvo prošnjo za ugodno obravnavo, preteklo več kot pet let.

55 Komisija predlaga zavrnitev tega tožbenega razloga.

Presoja Splošnega sodišča

56 Prvič, Splošno sodišče glede navedbe dokazov o kršitvi člena 81(1) ES opozarja, da mora Komisija navesti jasne in dosledne dokaze, da bi utemeljila trdno prepričanje, da je bila kršitev storjena (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 28. marca 1984 v združenih zadevah CRAM in Rheinzink proti Komisiji, 29/83 in 30/83, Recueil, str. 1679, točka 20). Dvom na strani sodišča se razlaga v korist podjetja, ki je naslovnik odločbe

o ugotovitvi kršitve. Sodišče torej ne sme sklepati, da je Komisija pravno zadostno dokazala obstoj zadevne kršitve, če na njegovi strani še vedno obstaja dvom o tem vprašanju, zlasti v okviru tožbe za razglasitev ničnosti odločbe o naložitvi globe (sodba Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 215).

57 Iz ustaljene sodne prakse izhaja tudi, da ni nujno, da so za vsak dokaz, ki ga predloži Komisija, izpolnjena ta merila glede vsakega znaka kršitve. Dovolj je, da več indicev, na katere se sklicuje institucija – če se obravnavajo skupaj – izpolnjuje to zahtevo (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004 v združenih zadevah JFE Engineering in drugi proti Komisiji, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, ZOdl., str. II-2501, točka 180 in navedena sodna praksa).

58 Običajno je, da se dejanja v zvezi s protikonkurenčnimi sporazumi odvijajo tajno in da o njih obstajajo le minimalni zapisi. Iz tega sledi, da tudi če Komisija najde listine, ki jasno dokazujejo nedovoljeno navezovanje stikov med gospodarskimi subjekti, kot so zapisniki sestankov, gre običajno le za nepopolna in posamezna dokazila, tako da je treba posamezne podrobnosti pogosto rekonstruirati s sklepanjem. Zato je v večini primerov treba na obstoj protikonkurenčnega ravnanja ali sporazuma sklepati iz številnih naključij in indicev, ki lahko – če se obravnavajo skupaj – v primeru, da ni drugih skladnih pojasnil, pomenijo dokaz o kršitvi konkurenčnih pravil (sodbi Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točke od 55 do 57, in z dne 25. januarja 2007 v združenih zadevah Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, C-403/04 P in C-405/04 P, ZOdl., str. I-729, točka 51).

59 Glede tega je treba poudariti, da imajo izjave, dane v okviru politike ugodnega obravnavanja, pomembno vlogo. Dokazna vrednost teh izjav, danih v imenu podjetij, ni

zanemarljiva, ker predstavljajo znatno pravno in gospodarsko tveganje (glej v tem smislu zgoraj v točki 57 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točki 205 in 211, in zgoraj v točki 58 navedeno sodbo Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, točka 103). Vendar izjave podjetja, obtoženega sodelovanja pri kartelu, katere pravilnost izpodbija več drugih obtoženih podjetij, ni mogoče šteti za zadosten dokaz o obstoju kršitve, ki so jo storila ta podjetja, ne da bi to potrjevali drugi dokazi (glej zgoraj v točki 57 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točka 219 in navedena sodna praksa).

60 Komisija mora dokazati tudi trajanje kršitve, ker je to bistveni element pojma kršitve na podlagi člena 81(1) ES. Zgoraj navedena načela se uporabljajo tudi za ta primer (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 21. septembra 2006 v zadevi Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji, C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točke od 94 do 96). Poleg tega v skladu s sodno prakso velja, da mora Komisija v primeru, ko ni dokazov, na podlagi katerih bi bilo mogoče neposredno ugotoviti trajanje kršitve, predložiti vsaj dokaze, ki se nanašajo na dejstva, ki so si časovno dovolj blizu, da je na podlagi njih mogoče razumno sklepati o neprekinjenem trajanju te kršitve med dvema določenima datumoma (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 16. novembra 2006 v zadevi Peróxidos Orgánicos proti Komisiji, T-120/04, ZOdl., str. II-4441, točka 51 in navedena sodna praksa).

– Obdobje po marcu 2001

61 Treba je opozoriti, da tožeča stranka ne prereka sodelovanja pri kartelu v obdobju, preden je Komisija marca 2001 izvedla preglede.

62 Prav tako je treba opozoriti, da tožeča stranka ne prereka samih ravnanj, ki ji jih očita Komisija in ki se nanašajo na sodelovanje na sestankih združenja FNAS, na stike s podjetjem FRA.BO in na stike, do katerih je prišlo na sejmu v Essnu. Prereka zgolj njihovo protikonkurenčnost in to, da jih je treba razumeti v okviru enotne, zapletene in trajajoče kršitve, ki je bila ugotovljena za obdobje pred marcem 2001.

63 Nazadnje je treba omeniti, da tožeča stranka dvomi o zanesljivosti izjav podjetja FRA.BO.

64 Zato je treba ugotoviti, ali ravnanja, ugotovljena po pregledih Komisije marca 2001, predstavljajo protikonkurenčne stike in pomenijo nadaljevanje iste kršitve.

65 Prvič, v zvezi dvostranskimi stiki je iz izjave podjetja FRA.BO, ki jo je podalo v okviru svoje prošnje za ugodno obravnavo, in iz nekatere dokazne dokumentacije, ki jo je predložilo med upravnim postopkom, razvidno, da so se izmenjave občutljivih informacij med konkurenti nadaljevale po pregledih Komisije.

66 Dokazi zoper tožečo stranko obsegajo sezname telefonskih klicev podjetja FRA.BO in nekaj ročno napisanih opomb v dnevniku P. (podjetje FRA.BO).

67 Utemeljitve tožeče stranke, da naj bi šlo za zakonite stike, ki naj bi se nanašali zlasti na navzkrižne dobave, na projekt industrijskega sodelovanja in na skupno strategijo, ki jo je želelo podjetje FRA.BO nasprotiCEN, in sicer glede vprašanja potrditve tipa pribora (fitinga), ne omajejo dejstva, da je med njima prišlo do izmenjave občutljivih

informacij, do usklajevanja cen in do dviga cen. Poleg tega te utemeljitve niso podprte z nobenim dokazom, kot so računi ali naročilnice, ki bi se nanašali na to obdobje. Razen tega, da je tožeča stranka šele v postopku z repliko prvič predložila nekaj računov glede navzkrižnih dobav, je treba poudariti, da se ti dokumenti nanašajo zgolj na obdobje po letu 2004.

68 Poleg tega je treba poudariti, da se Komisija ni zanesla zgolj na izjave podjetja FRA.BO. Iz ročno napisanih opomb P. (podjetje FRA.BO) je namreč razvidno, da sta se tožeča stranka in podjetje FRA.BO med razgovorom 5. junija 2003 pogovarjala o cenah podjetja IBP v Franciji, kar nima nobene zveze z vprašanjem potrditve nove vrste pribora (fitinga). Poleg tega je iz ročno napisanih opomb v dnevniku P. glede telefonskega pogovora z dne 5. februarja 2004 razvidno, da se je razpravljalo o pričakovanem dvigu cen v Franciji in Grčiji. V nasprotju s trditvijo tožeče stranke to, da so bili dejanski dvigi drugačni od tistih, ki so navedeni v dnevniku P., ne omaje dejstva, da sta si ti podjetji izmenjavali informacije o cenah.

69 Drugič, v zvezi s srečanjem med H. (podjetje IBP) in predstavnikom tožeče stranke na sejmu v Essnu 18. marca 2004 iz izjave, ki jo je podal H., izhaja, da je odgovoril na vprašanje v povezavi s cenami in da je podjetje IBP načrtovalo dvigniti cene do konca marca 2004. Ker tožeča stranka ni dokazala, da je bil ta podatek že javen, in ker je bil uradni dopis podjetja IBP glede tega dviga sporočen šele 30. marca 2004, je treba ugotoviti, da je šlo za stik – enkraten ali ne – v povezavi s cenovno politiko na nemškem trgu.

70 Utemeljitev, da naj ta izmenjava ne bi bila protikonkurenčna bodisi zaradi neobstoja vzajemnosti bodisi zato, ker je tožeča stranka že pred tem sama odločila dvigniti cene, ni upoštevna. V skladu s sodno prakso ni potrebno, da je izmenjava informacij vzajemna, da bi predstavljala kršitev načela avtonomnega delovanja na trgu. V zvezi s tem je iz sodne prakse razvidno, da razkritje občutljivih informacij odpravlja negotovost glede prihodnjega delovanja konkurenta in tako bodisi posredno bodisi neposredno vpliva na strategijo naslovnika informacij (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 23. novembra 2006 v zadevi Asnef-Equifax in Administración del Estado, C-238/05, ZOdl., str. I-11125, točka 51 in navedena sodna praksa).

71 Tretjič, v zvezi s sodelovanjem tožeče stranke na sestankih združenja FNAS je zlasti iz zapisnikov teh sestankov razvidno, da se je med sestanki odbora za logistiko združenja FNAS razpravljalo o vprašanjih glede cen, in sicer o maržah od prodaje in o dvigih cen pribora (fitingov).

72 V zvezi s tem je treba poudariti, da je v zapisniku z dne 25. junija 2003 sklic na resolucijo konkurentov, v skladu s katero naj bi bil „minimalni cilj, ki bi ga bilo treba doseči, zagotovitev stabilizacije cen“. Iz zapisnika z dne 15. oktobra 2003 je razvidno, da so podjetji Aquatis France SAS in IBP ter tožeča stranka drugim konkurentom sporočili informacije o razdelitvi svoje prodaje na različne kategorije proizvodov in o maržah. Med sestankom 3. novembra 2003 je prišlo do izmenjave informacij o prihodnjih dvigih cen. Prav tako je iz zapisnika z dne 20. januarja 2004 razvidno, da je po nekaj izmenjavah mnenj La. predlagal, „naj proizvajalci obvestijo svoje stranke o možnem 6-odstotnem dvigu cen zaradi povečanja materialnih stroškov, da bi ugotovili odziv trga in zmanjšali stroške pakiranja“. Na podlagi tega zapisnika naj bi „se ta dvig materialnih stroškov odražal na celoti“, zaradi česar „bi bilo [torej] treba ceno na enoto novih pakiranj […] povečati za 5,3 ali 5,4 odstotka“. Nazadnje se je po tem sestanku

16. februarja 2004 odvila telefonska konferenca, med katero je vsak proizvajalec predstavil svoj predlog glede dviga cen.

73 Tudi če razprave z dobavitelji glede njihove zahteve v povezavi z embalažo niso imele vpliva na konkurenčno pravo in je taka zahteva povzročila dodatne proizvodne stroške, iz tega ne izhaja, da usklajevanje glede odstotka, ki naj bi se prenesel na dobavitelje ali na del stroškov proizvajalcev, samo po sebi nima vpliva na trg. V tem primeru gre za vprašanje, s katerim se mora vsako podjetje ukvarjati avtonomno. Enako velja glede prodajnih marž in dviga cen pribora (fitingov).

74 V zvezi z geografskim obsegom razprav, ki so se odvijale med sestanki združenja FNAS, je treba opozoriti, da so se te v nasprotju z ugotovitvami Komisije, ki so podane v točkah 575 in 584 obrazložitve izpodbijane odločbe, nanašale zgolj na francoski trg. Iz zapisnikov teh sestankov nikakor ni razvidno, da so se te razprave nanašale tudi „na Španijo, Italijo, Združeno kraljestvo, Nemčijo ali celotni evropski trg“. Zato je treba ugotoviti, da dogovarjanje v okviru srečanj združenja FNAS ni imelo vseevropskega obsega. Dejstvo, da so srečanja združenja FNAS potekala med predstavniki podjetij iz vse Evrope, na kar je opozorila Komisija, ne omaje te ugotovitve.

75 V zvezi z dopisom generalnega direktorja z dne 16. marca 2004, ki ga je naslovil na predsednika združenja FNAS in ki naj bi po mnenju tožeče stranke pomenil javno distanciranje od kršitev, ki naj bi se zgodile med sestankom 20. januarja 2004 in med telefonsko konferenco odbora združenja FNAS za logistiko z dne 16. februarja 2004, na katerih je sodeloval La., je treba opozoriti, da je treba v skladu s sodno prakso pojem javnega distanciranja kot dejavnik oprostitve odgovornosti razlagati restriktivno (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 5. decembra 2006 v zadevi Westfalen Gassen

Nederland proti Komisiji, T-303/02, ZOdl., str. II-4567, točka 103 in navedena sodna praksa).

76 Iz sodne prakse je razvidno, da mora biti sporočilo, katerega cilj je javno distanciranje od protikonkurenčnih ravnanj, izraženo odločno in jasno, tako da drugi udeleženci omejevalnega sporazuma dobro razumejo namen zadevnega podjetja (sodba Sodišča z dne 19. marca 2009 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 120).

77 V tem primeru je treba ugotoviti, da je izražanje generalnega direktorja tožeče stranke v dopisu, ki ga je naslovil na predsednika združenja FNAS, preveč splošno, da bi lahko nakazovalo na javno distanciranje. V dopisu so namreč izraženi zgolj skrb glede razprav o cenah, o katerih bi se lahko dogovorili udeleženci, in opozorilo na notranjo politiko tožeče stranke na področju konkurenčnega prava ter s tem povezana zahteva, naslovljena na predsednika združenja FNAS, za sprejetje ukrepov za izognitev protikonkurenčnim ravnanjem, ne da bi bilo navedeno, da so se ta dejansko zgodila in da je ta dopis povezan z dejstvom, da je predstavnik tožeče stranke sprožil usklajevanje glede cen.

78 Poleg tega je treba ugotoviti, prvič, da je bil ta dopis naslovljen zgolj na predsednika združenja FNAS in da tožeča stranka drugim udeležencem ni poslala nobenega „overjenega izvoda“ tega dopisa.

79 Drugič, ta dopis tudi ne vsebuje nobene zahteve za to, da bi to storilo združenje FNAS. Na podlagi dejstva, da je bil dopis skupaj z odgovorom predsednika združenja FNAS z dne 31. marca 2004 – v katerem ta opozarja na cilj delovne skupine, ki je bila ustanovljena v okviru odbora za logistiko združenja FNAS 7. aprila 2004 na njegovo

pobudo – posredovan članom odbora za logistiko združenja FNAS, ni mogoče sklepati, da se je tožeča stranka distancirala od kartela.

80 Nazadnje, tudi če bi bilo dopis generalnega direktorja tožeče stranke, ki ga je naslovil na predsednika združenja FNAS, mogoče razumeti kot javno distanciranje, je treba navesti, kot je pravilno trdila Komisija, da je ta dopis prispel šele proti koncu obdobja, za katero je bila ugotovljena kršitev, in ne more omajati ugotovitev Komisije, da je tožeča stranka sodelovala pri kartelu pred 16. februarjem 2004, ko je prišlo do zadnjega sestanka.

81 V tej fazi je zato treba ugotoviti, da so bila očitana ravnanja, do katerih je prišlo po tem, ko je Komisija marca 2001 izvedla preglede, protikonkurenčna. Poleg tega so bila dokazana v pravno zadostni meri.

82 V zvezi z vprašanjem, ali je šlo za nadaljevanje kršitve, ki je bila ugotovljena za obdobje pred marcem 2001, je treba opozoriti, da je bila v njej zajeta redna in več let trajajoča organizacija ter večstranski in dvostranski stiki med konkurenčnimi proizvajalci, katerih namen je bila vzpostavitev nedovoljenih ravnanj za umetno organizacijo delovanja trga pribora (fitingov), zlasti na ravni cen.

83 Do teh stikov je prišlo na sestankih, ki so bili organizirani v okviru poklicnih združenj, natančneje v okviru združenja EFMA (med sestanki, ki so se imenovali „Super EFMA“), na sejmih, na priložnostnih sestankih in med dvostranskimi izmenjavami mnenj. Ponavadi so se pobude za razpravo o dvigu cen nanašale na evropsko raven, izvrševale pa so se na nacionalni ravni na podlagi postopka usklajevanja cen za

vsako državo in z lokalnimi sporazumi, ki so dopolnjevali na evropski ravni sprejete sporazume.

84 V očitanih ravnanjih po marcu 2001 so prav tako zajeti stiki, do katerih je prišlo na sestankih, ki so bili organizirani v okviru poklicnih združenj (sestanki združenja FNAS), dvostranski stiki glede parametrov konkurence in stiki, do katerih je prišlo na sejmih (sejem v Essnu).

85 Ker je namen protikonkurenčnih ravnanj, in sicer usklajevanje cen, ostal enak, je dejstvo, da so se nekatere značilnosti ali intenzivnost teh ravnanj spremenile, za ugotovitev, ali se je zadevni kartel nadaljeval, brez pomena. Glede tega je treba ugotoviti, da je verjetno, da je po pregledih Komisije kartel obstajal v manj strukturirani obliki, intenzivnost njegovih aktivnosti pa je bila bolj spremenljiva. Ker so za aktivnosti kartelov lahko značilna obdobja spremenljive intenzivnosti, ni mogoče ugotoviti njihovega prenehanja.

86 Glede tega je treba ugotoviti, da so kljub temu, da se je po pregledih marca 2001 število udeležencev kartela iz devet zmanjšalo na štiri, glavni udeleženci, ki so sodelovali pri kartelu pred temi pregledi (in sicer tožeča stranka, podjetje IBP in nekdanji hčerinski podjetji družbe IMI), še vedno sodelovali pri kartelu, kot je to razvidno iz izpodbijane odločbe. Prav tako so bile z očitanimi ravnanji po tem datumu povezane nekatere od oseb, ki so pri kartelu sodelovale že pred marcem 2001.

87 V zvezi z geografskim obsegom enotne in trajajoče kršitve se zdi, da so kljub temu, da so se sestanki združenja FNAS nanašali samo na francoski trg (glej točko 74 zgoraj), drugi nacionalni trgi, in sicer nemški, grški, španski in italijanski, prav tako predstavljali vsebino protikonkurenčnih stikov med konkurenti po marcu 2001, kar je

razvidno iz telefonskih stikov med tožečo stranko in podjetjem FRA.BO ali iz stika med tožečo stranko in podjetjem IBP, do katerega je prišlo na sejmu v Essnu.

88 Ker se je z ravnanjem vsakega udeleženca, tudi tožeče stranke, želelo doseči enak protikonkurenčni cilj, in sicer nadzor in omejevanje konkurence na trgu pribora (fitingov) tako z usklajevanjem in dvigi cen kot tudi z izmenjavo občutljivih informacij, je Komisija pravilno ugotovila, da je šlo za nadaljevanje pretekle kršitve.

89 Nazadnje, druge utemeljitve, ki jih tožeča stranka navaja v okviru tega tožbenega razloga, in sicer da naj bi združenje FNAS organiziralo sestanke in o njih pripravljalo zapisnike, da naj to združenje samo po sebi ne bi bilo naslovnik izpodbijane odločbe ali da naj bi se sestanki odvijali povsem pregledno, ne omajejo te ugotovitve.

90 Prvič, utemeljitev, da naj bi združenje FNAS pripravljalo zapisnike sestankov, je brez pomena, ker je ugotovljeno, da je bila tožeča stranka zastopana na teh sestankih. Ker so ji bili ti zapisniki posredovani, je imela možnost, da bi bodisi pisno bodisi med naslednjim sestankom zahtevala, da se popravijo, ali izrazila svoje nestrinjanje glede določenih točk.

91 Drugič, utemeljitev, da naj združenje FNAS samo po sebi ne bi bilo naslovnik izpodbijane odločbe, je prav tako brez pomena. V zvezi s tem je treba opozoriti, da iz točke 606 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija menila, da „čeprav obstajajo dokazi, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da so proizvajalci sklenili sporazum, ki so ga po navedbah podjetja Advanced Fluid Connections tudi izvajali,

pa nič ne kaže na to, da je združenje FNAS aktivno sprejelo nalogo, ki so mu jo zaupali proizvajalci ali da je olajšalo izvajanje sporazuma“. Zato je v točki 607 obrazložitve izpodbijane odločbe Komisija pravilno ugotovila, da združenje FNAS ni sodelovalo pri zadevnem sporazumu in da zato ne bi smelo spadati med naslovnike izpodbijane odločbe.

92 Glede na vse navedeno je treba tožbeni razlog, ki se nanaša na neobstoj sodelovanja tožeče stranke pri kartelu po marcu 2001, zavrniti.

– Obdobje od 1992 do 1994

93 Najprej je treba opozoriti, da tožeča stranka ne prereka dejstev, ki so bila ugotovljena v zvezi z njenim sodelovanjem pri kartelu tako za obdobje od 31. decembra 1991 do 10. septembra 1992 kot tudi za obdobje od decembra 1997 do marca 2001. Poleg tega je treba spomniti, da je tožeča stranka med obravnavo navedla, da ne prereka sodelovanja pri kartelu za obdobje od 1995 do 1997. Zato je treba izpodbijano odločbo preučiti zgolj v delu, v katerem je Komisija ugotovila, da je tožeča stranka sodelovala pri kršitvi v obdobju od 10. septembra 1992 do 13. decembra 1994.

94 Glede tega je treba opozoriti, da je na podlagi člena 25(1) Uredbe št. 1/2003 pristojnost Komisije, da naloži globo zaradi kršitev določb konkurenčnega prava, načeloma omejena s petletnim zastaralnim rokom. V skladu s členom 25(2) Uredbe št. 1/2003 „pri trajajočih ali ponavljajočih se kršitvah zastaranje začne teči na dan, ko kršitev preneha“. Na podlagi člena 25(3) in (5) Uredbe št. 1/2003 zastaranje pretrgajo vse

dejavnosti, ki jih zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvijo izvaja Komisija, in po vsakem pretrganju začne teči znova.

95 V tem primeru je Komisija pričela preiskave s pregledi, ki jih je izvedla 22. marca 2001. Iz tega izhaja, da za kršitvena ravnanja, ki so prenehala pred 22. marcem 1996, ni mogoče naložiti globe. Zato je treba ugotoviti, ali različna dejstva, ki so navedena v izpodbijani odločbi, kažejo na to, da se je sodelovanje tožeče stranke pri kartelu v obdobju od 10. septembra 1992 do 13. decembra 1994 bodisi nadaljevalo bodisi prekinilo.

96 Glede tega je treba ugotoviti, da vsi dokazi, navedeni v podporo dejstvom iz točk 214, 217, 218, 221, 224, 225, 229 in 232 obrazložitve izpodbijane odločbe, zadoščajo za ugotovitev, da tožeča stranka ni prenehala sodelovati pri kartelu v tem obdobju.

97 Zlasti je treba opozoriti na točko 214 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri se je Komisija sklicevala na ročno napisane opombe iz sredine in konca leta 1992, v katerih je navedeno ime tožeče stranke in cenik, ki je začel veljati januarja 1993 (za vse države razen Francije) in aprila 1993 (za Francijo). Prav tako je v točki 217 obrazložitve naveden telefaks z dne 12. maja 1993, ki ga je družba Mueller Industries poslala podjetju Viega, v katerem tožeči stranki očita, da ne spoštuje sistematično določb sporazuma, katerega del je. Tako je mogoče na tej podlagi sklepati, da tožeča stranka ni izstopila iz sporazuma. Enako je razvidno iz vsebine telefaksa z dne 6. septembra 1994, ki ga je nek uvoznik in distributer poslal W. (podjetje IMI) (točka 229 obrazložitve izpodbijane odločbe), v katerem je navedeno, da tožeča stranka ni spoštovala „sporazumov“, kot bi bilo treba.

98 V zvezi s predhodno točko zadošča opozoriti, da nespoštovanje omejevalnega sporazuma ne spremeni dejstva glede njegovega obstoja. V tem primeru se tako ne sme šteti, da je v preučevanem obdobju sodelovanje tožeče stranke pri kršitvi prenehalo, in to zaradi preprostega dejstva, da je tožeča stranka izrabila kartel v svojo korist, ko ni povsem spoštovala dogovorjenih cen.

99 Člani kartela namreč ostajajo konkurenti in vsak izmed njih lahko v vsakem trenutku poskuša izrabiti poslušnost drugih na področju kartelnih cen, tako da zniža cene za povečanje lastnega tržnega deleža, pri čemer vseeno ohrani relativno povišano stopnjo cen. V vsakem primeru dejstvo, da tožeča stranka ni v celoti uporabljala dogovorjenih cen, ne pomeni, da so njene cene ustrezale tistim, ki bi jih lahko imela, če kartela ne bi bilo (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 15. junija 2005 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03, neobjavljena v ZOdl., točki 74 in 75).

100 Nazadnje, prav tako je iz opomb g. P. z dne 15. marca 1994, ki so navedene v točki 221 obrazložitve izpodbijane odločbe, razvidno, da je tožeča stranka 11. in 13. marca 1994 prisostvovala razpravam v zvezi z italijanskim trgom.

101 Tudi če tožeča stranka ni sodelovala na nekaterih sestankih, do katerih naj bi prišlo med 10. septembrom 1992 in 13. decembrom 1994 v okviru kartela, ali pa na nobenem od njih, to ne dokazuje, da se je v tem obdobju distancirala od kartela, ker je treba upoštevati posebnosti zadevnega kartela, za katerega so bili značilni večstranski in dvostranski stiki najmanj enkrat ali dvakrat letno, priložnostni stiki in to, da je bilo običajno, da nekdo od članov kartela ni sistematično sodeloval na vsakem sestanku.

102 Poleg tega je treba ugotoviti tudi, da se tožeča stranka ni javno distancirala od kartela. V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč Komisija ob neobstoju izrecnega distanciranja lahko meni, da se kršitev ni končala (glej v tem smislu zgoraj v točki 76 navedeno sodbo Archer Daniels Midland proti Komisiji, točka 119 in naslednje in navedena sodna praksa).

103 Zato je treba utemeljitev, da je bilo sodelovanje tožeče stranke pri kršitvi v obdobju od 10. septembra 1992 do 13. decembra 1994 prekinjeno, zavrniti.

104 Glede na vse navedeno je treba ta tožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Izračun globe

Trditve strank

105 Tožeča stranka Komisiji podredno očita nepoznavanje pravil za izračun globe. Spoštovane naj ne bi bile niti Smernice iz leta 1998 niti Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996. Prvič, izhodiščni znesek globe, ki ji je bila naložena, naj bi bil nesorazmeren z izhodiščnimi zneski glob, ki so bile naložene drugim podjetjem. Drugič, tožeča stranka naj ne bi imela vodilne vloge. Tretjič, Komisija bi morala določiti globo ob upoštevanju geografskega obsega in intenzivnosti usklajevanja. Nazadnje, Komisija

naj bi napačno zavrnila zmanjšanje globe, ker tožeča stranka ni nasprotovala pomembnemu delu očitkov.

106 Komisija predlaga zavrnitev tožbenega razloga.

Presoja Splošnega sodišča

107 V zvezi s prvim očitkom o nesorazmernosti izhodiščnega zneska globe je treba opozoriti, da je Komisija ravnala prav, ko je člane kartela razvrstila v kategorije, zlasti na podlagi njihovih tržnih deležev. V zvezi s tem je treba omeniti, da je Komisija v odgovoru na tožbo pojasnila, da sta bila promet in tržni delež skupine Legris Industries glede pribora (fitingov) leta 2000 približno trikrat večja od prometa in tržnega deleža podjetij FRA.BO in Mueller Industries, dvainpolkrat večja od prometa in tržnega deleža podjetja Flowflex Holding Ltd in več kot dvakrat večja od prometa in tržnega deleža podjetja Sanha Kaimer GmbH & Co. KG. V tem kontekstu je Komisija pravilno določila izhodiščni znesek globe, ki jo je naložila tožeči stranki (14,25 milijona EUR), ki je od dvakrat do trikrat večji od zneskov za zgoraj navedena podjetja (5,5 milijona EUR). Čeprav tabela, ki je priložena k izpodbijani odločbi, zaradi zaupnosti vsebuje zgolj okvirne navedbe glede velikosti in pomembnosti vsakega podjetja, je iz njene zaupne različice in v njej vsebovanih podatkov razvidno, da je Komisija člane kartela v kategorije razvrstila na skladen in objektivno utemeljen način.

108 Utemeljitev tožeče stranke, da naj bi bil izhodiščni znesek globe, ki ji je bila naložena, v vsakem primeru nesorazmeren, ker predstavlja 77 % najvišjega možnega zneska globe, ki bi ji jo bilo mogoče naložiti na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003, je treba zavrniti.

109 Prvič, opozoriti je treba, da sta bili tožeča stranka in njena matična družba v času nastanka dejstev enotno podjetje, ki je bilo avtor v izpodbijani odločbi očitane kršitve. Zato je Komisija pri izračunu izhodiščnega zneska globe upravičeno upoštevala podatke tega podjetja.

110 Drugič, vsekakor mora biti izhodiščni znesek globe sorazmeren s kršitvijo, ki se presodi celostno, pri čemer je treba zlasti upoštevati njeno težo. Glede tega je treba opozoriti, da v okviru določitve izhodiščnega zneska globe promet podjetja ni odločilno merilo za oceno teže kršitve. Poleg tega zadevna kršitev po svoji naravi spada med najtežje kršitve, ki jih določa člen 81 ES, zaradi česar bi lahko v skladu s Smernicami iz leta 1998 izhodiščni znesek globe znašal več kot 20 milijonov EUR.

111 Tretjič, omeniti je treba, da se zgornja meja 10 % prometa, ki jo določa člen 23(2) Uredbe št. 1/2003, uporabi šele v eni od zadnjih faz izračuna globe, torej po izračunu globe glede na težo in trajanje kršitve in po upoštevanju morebitnih olajševalnih ali obteževalnih okoliščin. V zvezi s tem je treba opozoriti, da se lahko v primeru, ko je „podjetje“ v času sprejetja odločbe sestavljalo več naslovnikov, zgornja meja določi na podlagi celotnega prometa tega podjetja. Nasprotno, če – kot v tem primeru – je ta gospodarski subjekt zaradi ustanovitve dveh ločenih subjektov v času sprejetja

odločbe razpadel, ima vsak naslovnik odločbe pravico, da se ta zgornja meja zanj določi posamično. Ta pravica je neodvisna od uporabe merila sorazmernosti v okviru določitve izhodiščnega zneska globe. Na koncu je treba opozoriti, da v skladu s sodno prakso zgolj končni znesek globe ne sme preseči 10 % celotnega prometa. Vendar pa ni prepovedano, da med izračunom globe vmesni znesek preseže to mejo (sodba Sodišča z dne 28. junija 2005 v zadevi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točki 277 in 278).

112 V zvezi z drugim očitkom, da tožeča stranka ni imela vodilne vloge pri kartelu, ampak naj bi imela pasivno oziroma posnemovalno vlogo, zaradi česar bi bilo upravičeno zmanjšati globo, zadošča ugotovitev, da je od 160 tajnih sestankov, do katerih je prišlo v obdobju od 1991 do 2001, tožeča stranka sodelovala na polovici od njih, kar priznava tudi sama. Iz sodne prakse sicer izhaja, da se lahko kot dokaz za ugotovitev pasivne vloge podjetja upošteva, da precej bolj neredno sodeluje na sestankih glede na njegove konkurente. Vendar pa tožeča stranka ne more utemeljeno trditi, da je bilo njeno sodelovanje na sestankih, in sicer osemkrat letno, „precej bolj neredno“ glede na ostale udeležence in da kaže na izključno pasivno oziroma posnemovalno vlogo.

113 V zvezi s tretjim očitkom, da bi morala Komisija določiti globo ob upoštevanju geografskega obsega in intenzivnosti usklajevanja, zadošča omeniti, da dejstvo, da se je intenzivnost kartela po pregledih, ki jih je izvedla Komisija, zmanjšala, nikakor ne vpliva na določitev tega kartela kot zelo resnega in dolgotrajnega, kar v skladu z vsebino Smernic iz leta 1998 upravičuje 10-odstotno povečanje za vsako leto kršitve. Poleg tega, čeprav je bil na začetku ta kartel prostorsko omejen, je v nadaljevanju prešel na

vseevropsko raven, tako da ni nobenega razloga za določitev različnih stopenj povečanja na podlagi trajanja za vsako geografsko razsežnost.

114 Nazadnje je treba zavrniti tudi četrti očitek. Iz sodne prakse je namreč razvidno, da je zmanjšanje globe zaradi sodelovanja v upravnem postopku upravičeno le, kadar ravnanje zadevnega podjetja omogoča Komisiji, da lažje ugotovi obstoj kršitve in jo glede na okoliščine primera tudi odpravi (sodba Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi SCA Holding proti Komisiji, C-297/98 P, Recueil, str. I-10101, točka 36). Iz sodne prakse je tudi razvidno, da je zmanjšanje na podlagi Obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 mogoče utemeljiti samo takrat, kadar bi se lahko predloženi podatki in ravnanje zadevnega podjetja na splošno v tem pogledu šteli za dokaz njegovega resničnega sodelovanja (zgoraj v točki 111 navedena sodba Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točke od 388 do 403, zlasti točka 395). Iz spisa je razvidno, da so bila dejansko prerekana dejstva le za obdobje od decembra 1997 do marca 2001, torej za obdobje treh let, pri čemer je bilo skupno trajanje sodelovanja pri kršitvi več kot trinajst let. V tem kontekstu je treba opozoriti, da so bile utemeljitve, s katerimi je tožeča stranka prerekala sodelovanje pri kršitvi tako po pregledih kot tudi za obdobje od 1992 do 1994, zavrnjene. Iz tega sledi, da Komisija ni storila očitne napake pri presoji, ko ni upoštevala, da tožeča stranka ni prerekala dejstev na podlagi določb iz naslova D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996.

115 Zato je treba ta tožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

116 Iz vseh zgoraj navedenih ugotovitev izhaja, da je treba tožbo zavrniti v celoti.

Stroški

117 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker je Komisija predlagala, naj se tožeči stranki naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat)

razsodilo:

1. **Tožba se zavrne.**

2. **Podjetju Comap SA se naloži plačilo stroškov.**

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 24. marca 2011.

Podpisi